

Raný středověk (Ivo Štefan): literatura ke studiu počátků Slovanů a období Velké Moravy

Základní práce:

- Bláhová M. et. al. 1999: Velké dějiny zemí koruny české I., Hlava druhá (N. Profantová), Praha.
- Galuška, L. 2004: Slované - doteky předků: o životě na Moravě 6.-10. století. Brno.
- Lutovský, M. 2001: Encyklopedie slovanské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Historické edice

Magnae Moraviae fontes historici I-V

- I. svazek. – Narrativní (vyprávěcí – kronikářské).
- II. svazek – Životopisy, legendy, panegyriky a liturgické texty.
- III. svazek – Listiny, listy a různé historické texty.
- IV. svazek – Texty právní a dodatky.
- V. svazek – seznamy, rejstříky.

Překlad nejdůležitějších pramenů:

- L.E. Havlík. Kronika o Velké Moravě (1. a 2. vydání).

Počátky Slovanů a jejich kultura

- Barford, P. 2001: The Early Slavs: Culture and Society in Early Medieval Eastern Europe. Cornell University Press, kap. 1-3
- Fusek, G. 1994.: Slovensko vo včasnოსlovanskom období. Arch. Slovaca Monogr. Studia 3. Nitra
- Zeman, J. 1976: Nejstarší slovanské osídlení Čech, Památky archeologické 67, 115-236.
- Kuna, M. – Profantová, N. 2005: Počátky raného středověku v Čechách. Praha.
- Kuna, M. et al. 2013: Raně středověký areál v Roztokách z pohledu ekofaktů. Památky archeologické 104, 2013, 59-147.
- Urbańczyk, P. (ed.), 2012: "Neslované" o počátcích Slovanů. Praha.

Avarský kaganát:

- Pohl, W. 1988: Die Awaren. Ein Steppenvolk in Mitteleuropa 567 - 822 n. Chr. Wien
- Daim, F. (Ed.) 1996: Reitervölker aus dem Osten Hunnem + Awaren. Eisenstadt.
- Zábojník, J. 2004: Slovensko a avarský kaganát. Bratislava.

Nejstarší hradiště a předměty Avarského stylu na území ČR:

- Kudrnáč, J. 1970: Klučov: staroslovanské hradiště ve středních Čechách: k počátkům nejstarších slovanských hradišť v Čechách. 1. vyd. Praha.
- Bubeník, J, I. Pleinerová a N. Profantová, 1998: Od počátků hradišť k počátkům přemyslovského státu: nástin stavu archeologického poznání staršího úseku raného středověku. Památky archeologické 89(1), 104-145.
- Kočár, Petr - Šlězár, P. - Kočárová, R. 2016: Vegetace a ekonomika předvelkomoravské centrální lokality v Olomouci-Povelu. Archeologické rozhledy 68, 544-575.
- Profantová, N. 2016: Chronologie časné slovanského a starohradištního osídlení Čech na příkladu Prahy a jejího zázemí, in: Boháčová, I.; Šmolíková, M. (ed.) Praha archeologická, Praha, 129-146.
- Profantová, N a D. Stolz 2006: Kovové nálezy z hradiště v Tismicích a pokus o interpretaci významu hradiště v raném středověku. Archeologie ve středních Čechách, 10(2), 793-838.

Velká Morava – historický rámec, cyrilometodějská misie

Bláhová (ed.) – viz výše

Kouřil, P. 2014 (ed.): Cyrilometodějská misie a Evropa: 1150 let od příchodu soluňských bratří na Velkou Moravu. Brno.

Třeštlík, D. 2001: Vznik Velké Moravy. Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791-871. Praha.

Vavřínek, V. 2014: Cyril a Metoděj mezi Konstantinopolí a Římem. Praha.

Velkomoravská centra

Mikulčice:

Poulík, J. 1975: Mikulčice: sídlo a pevnost knížat velkomoravských. Praha.

Aktuální souhrn s literaturou:

Poláček, L. 2016: Hradiště Mikulčice-Valy a Velká Morava. Brno.

Poláček, L. (ed.), Studien zum Burgwall Mikulčice. Band 1-8.

Zázemí:

Hladík, M. 2013: Hospodárske zázemie Mikulčíc: sídelná štruktúra na strednom toku rieky Morava v 9.-1. polovici 13. storočia. Brno.

Staré Město/Uherské Hradiště

Hrubý, V. 1955: Staré Město: velkomoravské pohřebiště "Na valách"

Hrubý, V. 1965: Staré Město, Velkomoravský Velehrad. Praha.

Galuška, L. 1995: Uherské hradiště-Dasy.

Aktuální souhrny:

Galuška, L. 2001: Staroměstsko-uherskohradištská aglomerace - vývoj osídlení a přírodní podmínky, In: Velká Morava mezi východem a západem: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Brno.

Galuška, L. 2002: Památník Velké Moravy: Staré Město, Uherské Hradiště, Modrá, sv. Kliment u Osvětiman. Uherské Hradiště

Pohansko u Břeclavi

Dostál, B. 1975: Břeclav - Pohansko. 4, Velkomoravský velmožský dvorec. Praha.

Aktuální souhrny:

Macháček, J. 2005: Raně středověké Pohansko u Břeclavi: munitio, palatium, nebo emporium moravských panovníků? Archeologické rozhledy 57, 100-138.

Macháček, J. 2011: The rise of medieval towns and states in East Central Europe: early medieval centres as social and economic systems. Leiden.

Nový kostel a pohřebiště:

Macháček, J. a kol. 2014: Velkomoravská rotunda z Pohanska u Břeclavi. Památky archeologické 105, 87-153.

Macháček, J. a kol. 2016: Břeclav - Pohansko VII: kostelní pohřebiště na Severovýchodním předhradí. Brno.

Opevnění:

Dresler, P. 2011: Opevnění Pohanska u Břeclavi. Brno.

Zázemí:

Dresler, P. 2016: Břeclav-Pohansko. VIII., Hospodářské zázemí centra nebo jen osady v blízkosti centra? Brno.

Nitra:

Bednár, P. – Ruttikay, M. 2014: Nitra. In: Velká Morava a počátky křesťanství / Pavel Kouřil (ed.), 243-248.

Devín:

Plachá, V. a kol. 1990: Slovanský Devín. Bratislava.

Bratislava:

Štefanovičová, T. 1993: Najstaršie dejiny Bratislavy, Bratislava.

Bojná:

Pieta, K. 2007: Bojná: nové nálezy k počiatkom slovenských dejín. Nitra.

Pieta, K. 2015 (ed.), Bojná 2: nové výsledky výskumov včasnostredovekých hradísk. Nitra.

Pieta, K. 2014: Bojná, In: Velká Morava a počátky křesťanství / Pavel Kouřil (ed.), str. 225-228.

Blatnohrad/Zalavár/Mosapurk

Szöke, B.M. 2010: Mosaburg/Zalavár und Pannonien in der Karolingerzeit, Antaeus 31-32,

Velkomoravská pohřebiště a pohřební výbava

Dostál, B. 1966: Středohradištní pohřebiště na Moravě. Praha.

Hanuliak, M. 2004: Veľkomoravské pohrebiská: pochovávanie v 9.-10. storočí na území Slovenska. Nitra.

Košta, J. 2005: Kollektion frühmittelalterlicher Schwerter aus dem grossmährischen Zentrum in Mikulčice. In: Die Frühmittelalterliche Elite bei den Völkern des östlichen Mitteleuropas: Brno.

Měřinský, Z. 1985: Velkomoravské kostrové pohřebiště ve Velkých Bílovicích: (k problematice venkovských pohřebišť 9.-10. stol. na Moravě). Praha.

Ungermaň, Š. 2011: Tzv. blatnicko-mikulčický horizont a jeho vliv na chronologii raného středověku. In: Zborník Slovenského národného múzea – Archeológia, Supplementum 4, od s. 135-151.

Keramika

Macháček, J. 2001: Studie k velkomoravské keramice: Metody, analýzy a syntézy, modely. Brno. – syntéza v závěrečné kapitole

Varadin, L. 2010: Hrnčířská výroba ve východní části střední Evropy 6.–13. století v archeologických pramenech. Archeologické rozhledy 63, 17-71.

Hrubý, V. 1965: Keramika antických tvarů v době velkomoravské. In: Časopis Moravského muzea 50, 37-62.

Hromadné nálezy železných předmětů

Bartošková, A. 1985: Slovanské depoty železných předmětů v Československu. Praha.

Curta, F. 2011: New Remarks on Early Medieval Hoards of Iron Implements and Weapons.

In: J. Macháček – Š. Ungermaň Hrsg., Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa, Studien zur Archäologie Europas 14, Bonn, 309–332.

Zpracování kovů:

Souchopová, V. 1995: Počátky západoslovanského hutnictví železa ve světle pramenů z Moravy. Brno.

Galuška, 2013: Hledání původu: od avarských bronzů ke zlatu Velké Moravy. Brno.

Sociální struktura Velké Moravy viz diskuze:

Macháček, J. 2012: „Velkomoravský stát“ – kontroverze středoevropské medievistiky. *Archeologické rozhledy* 64, 775–787.

Profantová, N. – Profant, M. 2014: Modernizace moravské medievistiky? *Archeologické rozhledy* 66, 127-140.

Štefan, I. 2014: Mocní náčelníci od řeky Moravy? Poznámky ke struktuře raných států. *Archeologické rozhledy* 66, 141-176.

Kalhous, D. 2014: Náčelnictví, nebo stát? Několik poznámek k článku Jiřího Macháčka O charakteru Velké Moravy, *Archeologické rozhledy* 66, 177-180.

Zánik Velké Moaravy

Štefanovičová/Hulík (eds.) 2008, *Bitka pri Bratislave v roku 907 a jej význam pre vývoj stredného Podunajska*. Bratislava

Macháček, J. – Wihoda, M. (eds.), 2016: *Pád Velké Moravy aneb Kdo byl pohřben v hrobu 153 na Pohansku u Břeclavi*. Praha.

Štefan, I. 2011: Proč zanikla Velká Morava? *Dějiny a současnost* 33/3, 41-43.

Štefan, I. 2011 : Great Moravia, statehood and archeology. Decline and fall' of one early medieval polity. In: J. Macháček – Š. Ungerman Hrsg., *Praktische Funktion, gesellschaftliche Bedeutung und symbolischer Sinn der frühgeschichtlichen Zentralorte in Mitteleuropa, Studien zur Archäologie Europas, Bonn*, 333–354.